

Inhaltsverzeichnis	9
Wykaz skrótów.....	13
Wstęp	15
Struktura „historycznego”	18
Nauki historyczne.....	20
Filozofia historii.....	21
Teologia historii.....	23

Część I

Historiologia w ujęciu Franciszka Sawickiego

Rozdział I. Życie, nisza i źródła myśli Sawickiego	27
1. Życie jako locus historiologicus.....	27
2. Ogólna nisza religijna wizji dziejów	31
3. Bliższe źródła i inspiracje.....	36
Rozdział II. Podstawowe pojęcia historyczne	43
1. Semantyka terminu „historia”	43
1.1. Sens podmiotowy historii.....	44
1.2. Sens przedmiotowy historii.....	45
2. Nauki o historii	47
3. Historiozofia jako nauka	49
Rozdział III. Podmiot historii i jej podstawowy czynnik	52
1. Osoba jednostkowa.....	52
2. Kolektywny podmiot i czynnik historii.....	55
3. Motywy działań historycznych.....	61
Rozdział IV. Materialne uwarunkowania działań historycznych.....	65
1. Przyroda.....	65
2. Uwarunkowania somatyczne.....	69
3. Problem czynnika rasowego.....	70
Rozdział V. Znaczenie historyczne kultury.....	73
1. Kultura duchowa	73
2. Kultura materialna	76
3. Najwyższe instytucje cywilizacyjne.....	78

3.1. Państwo jako czynnik historyczny	79
3.2. Kościół jako czynnik historiotwórczy	83
Rozdział VI. Czynniki nadprzyrodzone historii	86
1. Opatrzność Boża w historii	86
2. Wiara a historia	91
3. Idee jako wyższy czynnik historyczny	94
Rozdział VII. Problem praw dziejowych	97
1. Negacja praw dziejowych w ścisłym znaczeniu	97
2. W poszukiwaniu praw historii w szerokim znaczeniu	101
3. Problem cykliczności dziejów	106
Rozdział VIII. Problematyka celowości i sensu historii	111
1. Immanentna celowość historii zadana przez Boga	111
1.1. Cel i sens w historii	112
1.2. Pośrednie cele reistyczne	114
1.3. Osoba jako ostateczny cel dziejów	117
2. Ogólny obraz faktycznego biegu dziejów	122
2.1. Zewnętrzna jedność potoku dziejów	122
2.2. Kultura i jej postęp jako więź wewnętrzna dziejów	124
2.2.1. Postęp dziejowy i jego ograniczenia	124
2.2.2. Charakter postępu w różnych dziedzinach kultury	126
2.2.3. Nadzieja na duchowy szczyt historii u kresu	129
3. Chrystus jako cel i sens historii ludzkiej	131
3.1. Chrystus jako więź czasu z wiecznością	131
3.2. Transcendentny cel dziejów	133
3.3. Chrystus jako centralny punkt dziejów	136
Podsumowanie	138

Część II

Historia drogą do Boga – Konstanty Michalski (1879–1947)

Rozdział I. Geneza myśli historycznej	149
1. Curriculum vitae jako kontekst myśli historycznej	149
2. W poszukiwaniu klucza dziejów	152
3. Rozumienie „dziejowego”	159
Rozdział II. Poszukiwanie philosophiae perennis	164
1. Potrzeba wyższej wizji dziejów	164
2. Historiozofia tomistyczna wobec historiozofii marksistowskiej i narodowo-socjalistycznej	171
2.1 Wobec marksizmu	172
2.2 Wobec narodowego socjalizmu	172
2.3 Historiozofia ducha	175
2.4 Ku tomistycznej metafizyce historii	176
3. Finalizm dziejów	180
Rozdział III. Bosko-ludzki synergizm historiotwórczy	187
1. Boski czynnik dziejów	187
2. „Duch a dzieje ludzkie”	194
3. „Dusza jednostkowa i zbiorowa”	202

Rozdział IV. Miłość, heroizm, kultura jako osnowa dziejów	208
1. Miłość	208
2. Heroizm	216
3. Kultura	222
Podsumowanie	229

Część III

„Religia historii”u Aleksandra Józefa Pechnika(1854-1935)

Rozdział I. Źródła Pechnikowej wizji dziejów	239
Rozdział II. Twórca historii, jej zapodmiotowania i charakter	249
1. Bóg historii	249
2. Człowiek jako współtwórca historii	252
3. Jedność rodzaju ludzkiego i jego zróżnicowania	255
4. Religia jako powszechna forma procesu dziejowego.....	258
Rozdział III. Religie i cywilizacje w procesie historycznym	263
1. Ogólny rzut oka na religie pogańskie	263
2. Religie pogańskie w Indiach, Egipcie, Grecji i Rzymie.....	266
2.1. Religia i cywilizacja Hindusów	266
2.2. Religia i cywilizacja starożytnego Egiptu.....	270
2.3. Metafizyczne idee Greków.....	272
2.4. Imperium Romanum	273
3. Inne pogańskie religie i cywilizacje	275
4. Monoteizm jako fundamentalna kategoria historii.....	281
4.1. Naród Wybrany	281
4.2. Obraz dziejów w Islamie	284
Rozdział IV. Chrześcijaństwo jako centralny nurt dziejów	286
1. Historia w świetle objawienia	286
2. Chrześcijański proces ewangelizacji kultur.....	289
2.1. Narodziny kultury chrześcijańskiej.....	289
2.2. Fenomen chrześcijańskiego średniowiecza.....	292
2.3. Reformacja jako rewolucja chrześcijańska	294
2.4. Kulturotwórczość katolicka a protestancka	296
2.5. Wpływ chrześcijaństwa na kulturę moralną	300
2.5.1. Postęp doskonałości moralnej.....	300
2.5.2. Dwojaka rola wojny w historii.....	302
2.6. Kościół natchnieniem najwyższych sztuk pięknych.....	306
Rozdział V. Narody drogą Boga i historii	310
Problem.....	310
1. Charakter i posłannictwo narodu włoskiego	312
2. Charakter i posłannictwo narodu hiszpańskiego	315
3. Charakter i posłannictwo narodu francuskiego	316
4. Naród angielski i jego rola w historii	319
5. Charakter i posłannictwo narodu niemieckiego	321
6. Charakter i posłannictwo narodu rosyjskiego	323
7. Charakter i posłannictwo narodu polskiego	325
Podsumowanie.....	329

Zakończenie	335
Bibliografia	343
I. Publikacje F. Sawickiego	343
A. Pozycje zwarte.....	343
B. Artykuły i recenzje	345
II. Prace o F. Sawickim.....	352
III. Publikacje K. Michalskiego.....	355
A. Pozycje zwarte.....	355
B. Artykuły i recenzje	357
IV. Prace o K. Michalskim.....	359
V. Publikacje A. Pechnik	361
A. Pozycje zwarte.....	361
B. Artykuły i recenzje	361
VI. Prace o A. Pechniku	366
VII. Opracowania ogólne	366
Streszczenie: U początków teologii historii w Polsce	393
Zusammenfassung: Die Anfänge der Geschichtstheologie in Polen	399
Indeks osób	407